

Overzicht met precisie

Pieter Wisse

Op p. 114 van *Interpretation and Preciseness* (Skrifter utgitt av Det Norske Videnkaps-Akademi i Oslo, II. Hist.-Filos. Klasse 1953. No. 1) voert A. Naess (1912-1990)

$\text{Int}(x,S:y)$

als symbolische notatie in voor

an interpretation of «x» on the basis of «y», i.e. with «y» as available context.

Naess past de notatie halfweg recursief (zie ook verderop) toe ter beschrijving van interpretational vibrations caused by broadening the context.

Hoewel mijn opvatting van o.a. context inclusief structurele dynamiek nogal verschilt van die van Naess, meen ik dat zijn notatie een alternatieve uitdrukking van informatiemodellen à la [Metapatroon](#) (Engels: Metapattern) toestaat. Is dat soms een verbetering?

In plaats van interpretaties gaat het met een Metapatroonmodel om knooppunten (Engels: nodes).

Een model volgens Metapatroon telt een zgn horizon. Als grenswaarde heeft de horizon zichzelf als context, dus:

$\text{Node}(\text{horizon},S:\text{horizon})$

Stel dat voor zowel x als y de horizon als context geldt:

$\text{Node}(x,S:\text{horizon})$

$\text{Node}(y,S:\text{horizon})$

De reguliere contextuele verbijzondering met Metapatroon gaat uit van steeds twee knooppunten. Daarvan geldt de ene als aanknopingspunt van het te verbijzonderen (informatie)object en de andere als aanknopingspunt van (informatie)situatie (lees ook: context). Wat door hun relatie resulteert is het verbijzonderde (informatie)object.

Bijvoorbeeld, met

$\text{Node}(x,S:\text{horizon})$

als aanknopingspunt van het te verbijzonderen (informatie)object en

$\text{Node}(y,S:\text{horizon})$

als aanknopingspunt van (informatie)situatie (lees ook: context), is het aldus verbijzonderde (informatie)object:

$\text{Node}((x,S:\text{horizon}),S:(y,S:\text{horizon}))$

Vergelijkbaar met de toepassing van Naess kan zulke contextualisering voortgaan.

Ik merk op dat een verder knooppunt dat dient als aanknopingspunt van (informatie)situatie (lees ook: context) géén verbreding, maar juist vernauwing van context ‘betekent.’ Ofwel, ik meen dat Naess zich met zijn etikettering als “broadening” vergist. Niet de context wordt breder, maar de beschrijving ervan wordt omvangrijker naarmate de context zelf nauwer geldt.

Ook voor de uitdrukking van Metapatroonmodellen ermee gaat mutatis mutandis (daarom) op wat Naess voor zijn toepassing vaststelt (p. 116):

The functional inter-dependences with increasing number of sentences increase very fast, so that the schematical picture of the relationships soon becomes practically impossible to handle.

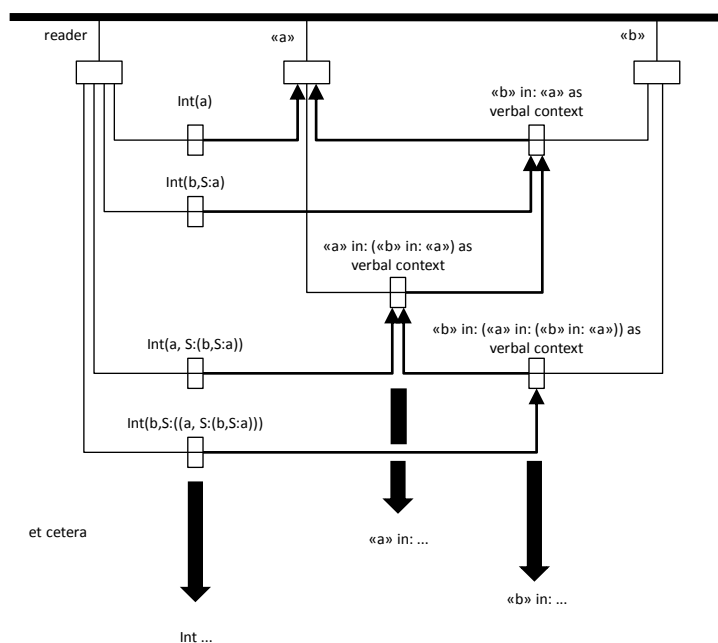
Voor Metapatroon moeten ter eenduidige identificatie van elk knooppunt ‘zijn’ twee paden tot en met de horizon beschreven staan.

Een knooppunt kent in termen van Naess precies één S waarom de verbijzondering in kwestie als het ware draait. Ervóór staat het pad beschreven (dus inclusief eventuele eerdere verbijzonderingen), dat het (informatie)object aanduidt dat is verbijzonderd. En op z’n Naess’ betreft het pad dat er ná beschreven staat (nota bene, eveneens inclusief eventuele eerdere verbijzonderingen) de (informatie)situatie (lees ook: context) volgens welke het (informatie)object verbijzonderd is resp. waarin het verbijzonderde (informatie)object ‘bestaat.’

Verbetering? Vanwege zulke omslachtigheid met symbolische notatie verdient een visuele notatie de voorkeur voor (conceptuele) informatiemodellen met Metapatroon. Dat bevordert overzicht (en is als taal eenvoudiger, vooruit, minder ingewikkeld te hanteren): zie [Metapattern, development of notation](#).

Onderstaande figuur toont een Metapatroonmodel van interpretatiedynamiek zoals voorgesteld door Naess. Getrouwe hermodellering van wat Naess uitwerkt op p. 115 van *Interpretation and Preciseness* vind ik echter onmogelijk. Althans, mijn ... interpretatie is dat Naess weliswaar beschrijft dat een eerdere interpretatie als zodanig, dus àls interpretatie, een volgende interpretatie mede bepaalt. Maar in de corresponderend bedoelde weergave volgens zijn symbolische notatie ontbreekt m.i. dergelijke recursie.

Voor de figuur heb ik zijn deelspoor zònder recursie gevolgd. Dat kan overigens eenvoudig in het model gewijzigd worden door elke volgende interpretatie vanuit de voorgaande te laten ‘lopen’ (ipv allemáál vanuit de lezer; Engels: reader).

Het werk van Naess in de argumentatieleer is tegenwoordig (ook) relevant voor informatiekundig ontwerpers. Dat zit 'm m.i. niet zozeer in zijn communicatie- resp. interpretatietheorie. Die is, begrijpelijk overigens, gelet op de andere bedoeling van Naess, niet berekend op opgaven van stelselmatige modellering. Maar zijn oriëntatie op zindelijke inhoudelijke discussie deugt en biedt onverminderd praktische aanbevelingen voor de ontwerper die als integere professional moet mikken op evenwichtige verhoudingen in/door informatieverkeer. Concrete aanwijzingen e.d. kon ik overigens aan *Interpretation and Preciseness* nauwelijks ontlenu; toegegeven, daarin verdwaalde ik. Gelukkig schreef hij een "deprecization" annex "popularization." Dat is *Communication and Argument* (Universitetsforlaget Oslo, 1966, oorspronkelijk in het Noors 1941; in het Nederlands verschenen als *Elementaire argumentatieleer*, Ambo, 1978).

Ik geef hier twee citaten uit dat veel kortere boek. Ondanks theoretische verschillen vind ik ze extra toepasselijk. Want ook in de context van Metapatroon geldt voor zgn verbijzondering (p. 62):

Precization [...] is a means to an end[. ...]It is a skill; something one has to learn to become good at. Perhaps the most common cause of failure in precization is simply lack of training. It takes a good deal of practice to be able to arrive at just the precization which the situation demands.

En (p. 135)

the misuse of language, especially insufficient use of precization, prepares the way for all the usual aspects of irrelevance[. ...] It is precisely in precization that one finds the instrument with which to combat incompetent discussion.

Vergelijkbaar is methodisch een kwalitatieve verandering van informatiemodellering geboden. Met Metapatroon bestaat reeds een modelleermethode/-taal met passende variëteit.

Daarvoor kent Metapatroon verbijzondering in twee richtingen, te weten naar beneden resp. naar boven gelet op de gebruikelijke (visuele) oriëntatie van informatiemodellen. Dat klinkt voor verbijzondering tegenstrijdig. Het is interessant dat via Naess ... precisering (!) mogelijk is. Hij stelt dat een (*Communication and Argument*, p. 42)

incorrect use of the technical term "precizate" would be in contexts where "specify" would be the more appropriate term.

Het lijkt me dat Naess ermee zou instemmen, dat zijn opvatting van preciseren overeen komt en ... precieser uitgedrukt is met upward decomposition à la Metapatroon. Specificeren is volgens Metapatroon (dan) downward decomposition, ofwel de gangbare – en aldus vergaand impliciete – manier van verbijzonderen.

Preciseren volgens Naess is contextualiseren, eenduidig(er) positioneren. Met Metapatroon lukt dat methodisch (en overzichtelijk dankzij visuele taal c.q. notatie). Het gebruikelijke specificeren lukt uiteraard óók, ofwel dat

adds more to an assertion that is already identified.

Wat Naess note bene reeds aangeeft, is de betrekkelijkheid van preciseren en specificeren:

[A]n expression that is a precization of another expression for some people may, for others, be a specification or a generalization of the same expression.

Dergelijke relativiteit is voor Metapatroon axiomatisch.